

"טירת צבי" ("RINA VIVARA")

נקראה על שם הקיבוץ הרתי בעמק בית שאן, היישוב הראשון שהותקף על ידי "צבא ההצלה" של קאוקג' במלחמת העצמאות. ספינה בעלת תפוסה של 446 טון ברוטו, אורכה 43 מ' ורוחבה 8 מ', בעלת גשר ומכונה בירכתיים ומהירותה 7 קשר. שמה היה "RINA VIVARA", היא הייתה בבעלות איטלקית ונשאה רגל איטלקי. נרשמה על ידי המוסר לעלייה באיטליה.

ב-3 באפריל 1948 הפליגה הספינה ממעגן פורמיה (FORMIA) שבמפרץ גאטה (GAETA), באשר על סיפונה 798 מעפילים, ובהם 50 ילדים. מפקד הספינה מטעם המוסד לעלייה היה איש פלי"ם, בצלאל פלדמן, ולצדו שני מלווים נוספים, אוסנת גולדנברג ויובל ציולינג. האלחוטאי ("גרעוני") היה יוסף לזרובסקי. כמו בן הצטרפו במה מתנדבים אמריקניים וסטודנט שוויצרי אחד. רב החובל ושבעה אנשי צוות היו איטלקים.

מיד בתחילת ההפלגה היו תקלות במנוע, אך הצוות התגבר עליהן. עד ברתים חלפה ההפלגה ללא תקלות ומזג האוויר היה שקט. ב-8 באפריל החלה סערה דרומית חזקה כשהיו מול כרתים. הוחלט להפליג לאורך החוף הצפוני של ברתים. הסערה נמשכה והיה צורך לחפש מחסה במפרץ קטן באי SARIA ($N35^{\circ} 50'$; $E027^{\circ} 12'$), אי קטן בקצה הצפוני של האי סקרפנטו (SCARAPANTO) או (KARPATOS).

מרוח מפקד הספינה עולה, שהספינה הפליגה ללא מבשרי ניווט, ללא משקפות וללא מפת שדוח מוקשים (בשנת 1948 עדיין היה אפשר להיתקל במוקשים). היא נשארה במקום יומיים ובשהשתפר מזג האוויר המשיבה בהפלגה.

ב-12 באפריל 1948 התגלתה על ידי מטוס בריטי כ-50 מיל מחיפה, ובעבור זמן קצר התקרבה אליה משחתת, וזו ליוותה אותה עד חופי הארץ. באותו יום נולד תינוק על סיפון הספינה.

על פי ההוראה מהארץ לא התנגדו המעפילים להשתלטות החיילים הבריטיים על הספינה.

ב-13 באפריל הועלו המעפילים לאניות הגירוש והועברו לקפריסין. המלווים הסתתרו במקומות מחבוא אשר הובנו מראש, וחולצו מאוחר יותר על ידי פועלי ניקיון יהודיים. המלווה, אוסנת גולדנברג, המשיבה עם המעפילים לקפריסין.

"טירת צבי" נרשמה במרשם אניות ישראליות ב-19 באוקטובר 1948 והניפה

דגל ישראל. ב-21 בחורש הפליגה, בפיקודו של דב חובל איטלקי. "נציג הבעלים" היה אחי טהון אשר הפליג בתור קצין ראשון. כמו כן היו עליה כמה ימאים ישראליים נוספים. הספינה הפליגה למרסיי על מנת להימכר שם. לאחר המעבר במצר בוניפצ'יו, בין קודטיקה וסודריניה, נקלעה לסערה. המנוע השתתק, והחלו לחדור אליה מים. הספינה הציגה אותות מצוקה ואכן, אנייה מצרית אשר הייתה בסביבה, התקרבה אליה. אורי טהון שלף מקלע, כיוון אל האנייה וידה במה צרורות. האנייה הסתלקה במהירות. אניית סוחר איטלקית, "MIRIELLA", גרדה אותה לנאפולי. בנובמבר הגיעה "טירת צבי" למרסיי, ושם נמכרה תמורת 9 מיליון פרנק.

מקורות: בן צור יהודה: הערות.

ארכיון ההגנה: תיק: 14/229.

הדדי זאב וניה: "פליטים מנצחים אימפריה", עמ' 427.

"טריפולי" ("TRIPOLI")

מעט מאוד ידוע על ספינת מעפילים זו. היא נרכשה על ידי התנועה הדוויזיוניסטית וסוכן אניות פרטי, ובאוגוסט 1939 הביאה 700 מעפילים מבלגריה. המעפילים ירדו בכוחות עצמם כחוף לבנון ובחוף ארץ ישראל.

מקורות: לפירות י: "פרקים בחולדות האצ"ל".
ארכיון מכון ז'בוטינסקי.

411-733-9
2

ר/ח הלל ירקוני

ספינות מעפילים מ-א' עד ת'

גרונים

הצילומים לקוחים מאוסף מוזיאון ההעפלה וחיל הים בחיפה, אלא אם כן
מצוין אחרת

מסת"ב: 9-733-411-965 ISBN:

©

תשס"ה

2005

כל הזכויות שמורות
להוצאה ולמחבר
תל-אביב, רח' בד-בוכבא 29
טל': 5283648

נסדר: "סדר צלם בע"מ" ת"א
דפוס: בני שאול